Quedam mulier sibi a demone in forma hominis visibiliter apparente multas molestias sustinebat. Multaque remedia nunc aque benedicte aspersione nunc hoc nunc illud adhibebat remedium: sed nec ille cessabat. Quidam vir sanctus consuluit sibi vt cum ad eam accederet: illa eleuatis manibus sancta Maria adiuua me protinus exclamaret. Quod cum illa fecisset: dyabolus quasi lapide percussus territus fugit. stetit et postmodum dixit. Malus dyabolus intret in buccam illius qui te istud docuit et statim euanuit; nec ad eam postmodum accessit. ¶ Notandum quod quoddam miraculum virginis est in fine legende sancti Ypoliti quia in eo de ipso sancto Ypolito agitur in parte. ¶ De nomine.

Bernardus dicitur a ber quod est puteus vel fons et nardus quod vt dicit glosa super cant. est herba humilis et calide nature. Fuit enim calidus in feruenti amore. humilis in conuersacione. fons in doctrine emanacione. et puteus in scientie profunditate. Eius vitam Guilhelmus abbas sancti theoderici et socius beati Bernardi et Hernaldus abbas boneuallis scripserunt.

¶ De sancto Bernardo abbate.

Bernardus in burgundia Castrofontanis opido ex nobilibus valde et religiosis parentibus ortus est. Cui pater Recelinus miles seculo strennuus: necminus deo religiosus. Mater vero Aaleth nuncupata est. Hec septem filios genuit. 6. mares feminam vnam. Mares autem omnes monachos futuros: feminam sanctimonialem. Mox autem vt filium partu ediderat: manibus proprijs ipsum domino offerebat. Alienis vberibus ipsos nutriri refugiebat: quasi cum lacte materno: materni quodammodo boni infundens eis naturam. Cum autem circuissent quamdiu sub manu eius erant heremo magis quam curie nutriebat: cibis grossis et communibus pascens eos quasi continuo ad heremum transmittendos. Cum ergo tertium filium scilicet Bernardum adhuc gestaret in vtero: vidit somnium. catulum in dorso subrufum et latrantem in vtero se habere. Quod cum cuidam viro dei exposuisset: ille prophetica voce respondit Optimi catuli mater eris qui domus dei custos futurus: magnos contra inimicos dabit latratus. Erit enim predicator egregius et multos medicinalis lingue gratia curaturos. ¶ Cum autem Bernardus adhuc puerulus esset et graui dolore capitis egrotaret: venientem ad se mulierculam vt dolorem sui capitis: suis carminibus mitigaret: cum indignacione nimia exclamans repulit et abiecit. Puerili autem bono zelo diuina non defuit clementia: sed continuo surgens liberatum se esse cognouit. ¶ In sacratissima dominice natiuitatis nocte cum puer Bernardus matutinale officium in ecclesia exspectaret et qua hora xpristus natus fuisset scire cupiret apparuit ei puerulus ihesus quasi iterum ante oculos suos ex vtero matris nascens. Vnde quamdiu vixit hanc fuisse horam natiuitatis dominice

semper putauit. Ab illa ergo hoā
in hijs que ad illud pinet sacra
mentū a sensus ei profūdior a ser
mo copiosior datus ē. Vna p mo
dū in laude gemitricis a gemiti in
ter ipsa suoꝝ tractatuū in cia insi
gne opusculū edidit: in quo illaꝝ
lectionē euangelicam Missus est
Gabriel angelus explanauit. // Vi
dens antiquus hostis ꝓpositū pueri
tam salubre: eius castitatis ꝓpo si
to inuidit: multosq; sibi laqueos
tēptationis oppositit. Cum enī ali
quī in quādā feminaꝝ oculos defix
os aliq; diu tenuisset: otinuo de se
ipso erubescens in semetipsū seue
rissimus vltor insurgit: ac in stagnū
gelidarū aquaꝝ insiliēs: tam diu
ibidē pmansit donec pene exānis
effectus p gratiā dei a caloē carnalis
cupiscentie totus refriguit // Cir
ca idē tempus instinctu demōis pu
ella q̄dā in lectū dormientis se nu
dā inuecit. Quā ille sentiēs cū om
ni pace a silentio ptē ei lecti quā
occupauerat cessit a in latus alte
rū se conuertens dormiuit. Misera ve
ro illa aliq; diu sustinēs a expectās
deinde palpās a stimulās. nouissi
me cū immobilē ipe psisteret illa li
cet impudentissima eāt erubuit a hor
rore ingēti atq; āmiracōne pfusa
surgēs aufugit // Cum iterū in do
mo cuiusdā matronē hospitaretur:
illa adolescentē aspectu decorem cō
siderans vehementer in eius cōcu
piscentiā exarsit Cuiꝝ aūt seorsum
lectū sibi sterni fecit ipsa impudēs a
silenē denocte surgēs ad eū accēs
sit. Quā ille sētiēs ptinus exclama
uit. Latrones. latrones. Ad quaꝝ
vocē mulier fugit. familia surgit
lucerna incendit. latro queritur: ſ
minime inuenit. Ad lectulos singu
li redeūt. quiescunt ceteri: ſ nō illa
misera requescit. Nā denuo exurgit
Bernardi lectulū petit: ſ ille latro
nes latrones denuo exclamauit.
Latro iterū queritur sed nequaq;
ab eo qui solus noueāt publica
tur. Vsq; tercio improba mulier
sic repulsa: vix tandeꝝ metu vel de
speracōne cessauit. Cum autem se
quenti die iter ageret: arguentes
eum socij quō totiens latrones sō
mauerit p quī rebāt. Quibus ille
ait. Veraciter in hac nocte insidi
as suaꝝ perpessus latronis: quia ho
spita michi mitebatur auferre the
saurum irrecuperabilem castitatis
Perpēdens igit nō esse tutū cohabitare serpēti: fugā meditari cepit
a ordinē cistarciēn. extunc ingredi
deliberauit Qd cū frēs eius cognos
cerent a eū ab hoc ꝓposito modis
omnibus phiberēt: tantā ei grām dns
contulit vt ſ solū ipē a cōsiōe ñ phi
bereū: ſ oēs frēs suos a multos alios
ad religionē dno lucrareū. Gerar
dus tū fr eius miles strennuus hec
fratris vba vana putabat a eius
omno monita repellebat. Tūc Ber
nardus fide iā ignes a feruo caritatis
zelo mirū in modū exaspatus Scio
inq̄t frater mi scio q̄ sola vexatio
intellectuꝝ dabit auditui. digitū
q̄ lateri eius apponens. veniet in
quit dies a cito veniet quādo lan
cea latus hoc perforabit a ad cor
tuū cōsilio qd abicis viam dabit.

Post paucos dies Geraedus ab
mimicis capit̃ a in loco cui frater
digitū imposuerat: infixā lanceaz
gestans trahit̃ a in custodia vin
culatur. Ad quem Bernardus vē
ens: cū sibi loqui non permitteretur: ad euz exclamauit. Scito fra
ter Gerarde qz in proximo ituri su
mus a monasteriuz intraturi. La
dem nocte cōpedes de eius pedibus ce
ciderūt a ostio per se aperto: letus
affugit. Indicauitq; fratri se mu
tasse ꝓpositum a fieri velle mona
chum. ¶ Anno ab incarnatione
dñi. mlx. A constitutione domus cis
tarciensis. xl. seruus dei Bernardus
annos natiuitatis circiter. xx. ha
bēs cū socijs amplius q̄ xxx. ordinē
cistarciēn. ingressus est. Cū autē
Bernardus cū fratribus suis domuz
paternā egrederet̃ Guido p̄mogē
tus videns Viuardū fratrem suū
minimū pueruz ludentē in platea
cū pueris Eya inq̄t frater Viuar
de ad te solum respicit omnis ēra
possessionis nostre. Cui non pue
riliter puer rēdit. Vos q̄ celū ha
betis a nō solummō terram relin
quitis. ¶ Non ex equo diuisio hec
facta est. Modico q̄ tempore cum
patre remansit: sed fratres post
modū secutus est. Ingressus q̄ or
dinē seruus dei Bernardus: ita tot
in spiū absorptus ē a deo tōliter man
cipatur vt iam nullis sensibus cor
poreis vteretur. Jam quippe ānū
in cella nouicioruz exegerat a ad
huc an domus haberet testudinē
ignorabat. Multo tempore eccle
siam intrans a exiēs in capite v
bi tres erant fenestre: vnam tan
tum putabat esse fenestrā. ¶ Ab
bas aūt cistarciēn. fratres ad edi
ficandū domum dareuallis misit
a eis Bernardū in abbatem pre
fecit. Qui multo ibidē tempe in mi
nima pauptate degebāt a pulmē
ta sepius ex foliis fagi ꝓficiebant
a panem de ordeo a milio a vesciis
faciebāt. Vigilabat autē seruus
dei vltra possibilitatem humanā.
Nullū enim tempus se magis per
dere conqueri solebat q̄ quo dor
miuit vt doneā satis ē putās opa
tionem somnij a mortis vt sic dor
mientes videātur mortui dormientes
Vñ etiā si quē forte durius sterten
tem audierit: seu minus cōposite
viderit iacentē patienter ferre vix
poterat a seculariter seu carnaliter
eū dormire causabat̃. Ad comedē
dū vix aliquī trahebat̃ appetitus
q̄ solo timore defecti sic accedebat
ad sūiendū cibū q̄i ad tormentū. Pri
mū sp̄ q̄tum comederit: pausare
solitus erat. Si qñ vel ad modicū
mēsurā solitā excessisse se deprē
dit impune abire ñ patiebat̃. Sic
gule illecebras edomuerat vt ip
saz q̄ saporis discretōez ex mgna
parte perdiderat. Nā a oleū sibi p
errorez bibit a penitus ignorauit
Nec prius id cognitū: donec quidē
labia eius miraētur mūcta. Sa
gimē insup cruduz per errorem si
bi oblatū pro butiro multis die
bus noscitur comedisse. Solam
autem aquam sibi sape dicebat
eo q̄ dum sumēt: fauces a guttur
eius refrigeraēt. Quicq̄d in scp̄turis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

didicerat: maxie in siluis ⁊ in agris
meditando ⁊ orando se confitebatur accepisse ⁊ nullos se aliquando magistros habuisse nisi quercus ⁊ fagos inter amicos dicere solebat. Denique confessus ē aliquando meditanti vel oranti: sacram omnem vel suppositam vel expositam sibi apparuisse scripturā. ¶ Quodam tempore sicut ipē in canticis refert cum interloquendum ex hijs que suggerebat spūs. ⁊ si non infideli minus tamē fidēti animo reseraēt vt haberet quid dicēt denuo tractaturus: ecce vox venit ad eum dicens. Donec istud tenueris aliud non accipies. In vestibus ei semp pauptas placuit: sordes nunquam nimirū animi fore iudices aiebat. ā negligētis: aut inainter apud se gloriātis: aut foris humanā glam affectātis. Prouerbiū illud i ore eius frequētet: semp in corde. Qui hoc facit quod nemo mirātur omnes Vnde ⁊ cilicium pluribus annis portauit quamdiu occultum esse potuit. Sed vbi hoc cognitum esse sensit: continuo illud abiciens ad communia se conuertit. Nunquam sic risit vt non potius ad ridendum quam ad reprimendū sibi vim facere oporteret. ⁊ risui suo magis stimulum adhibere quam frenum.
Cum autem pacientie genus solitus erat dicere tripartitum. videlicet ad verborum iniurias. ad damna rerum. ad corporis lesionem hanc ipse hijs exemplis se habere probauit. Cum enim cuidā epō amicabiliter eū ammonēs: quandā scripsisset epistolā: ille vehemēter exacerbatus amarissimam rescripsit epistolā in principio ita dicēs Salutē ⁊ nō spm blasphemie tanquam ex spiritu blasphemie illi scripsisset. Ad quod ille. Ego blasphemie spm me hīe nō credo: nec maledixisse cuiquam nec maledicere mē velle scio: presertim principi ppli mei. ¶ Quidam abbas pro vno cenobio ɔstruendo sexcentas marcas argenti eidem misit. Sed tota pecunia cum deferretur: a predonibus sublata est. Quo audito nichil aliud dixit nisi benedictus deus qui nobis pepcit a tanto onere. Sed ⁊ illis inquit qui tulerunt leuius est ferendum. Tum quia hoc humana cupiditas sustulit. Tum quia pecunia magna: magnam eis temptationis occasionem ingessit. ¶ Quidam insuper canonicus regularis ad eum venit: et vt in monachum reciperetur istāter rogauit. Cui cum ille non acquiesceret: sed ad suā ecclesiam redire persuaderet Vt quid ergo ait ille in libris tuis perfectionem tanto opere commendasti: si eam nō exhibes cupienti. Vtinam illos tuos tenerem libros vt eos penitus lacerarem. Cui ille. In nullo eorum legisti nō posse te in tuo claustro esse perfectum. Morum correctionem. non locorum mutationem in libris omnibus commendaui. Ille vero insanus in eum impetum faciens tam grauiter eius maxillam percussit vt succederet rubor ictui ac p⁹ ruborē tumor ebulliēt.

Iam qui adeant in sacrilegum in
surgebant. Sed p̄uenit eos seruꝰ
dei clamās ⁊ adiurās per nomen
xpristi vt nullatenꝰ tangeret̄ nec
sibi q̄cq̄ iniurie inferret̄. Nouicijs
aūt intrae volentibꝰ dicē cōfueue
rat: si ad ea que intus sūt festina
tis: hic foris dimittite corpa que
de seculo attulistis. Soli spūs igre
diant̄ Caro aūt non p̄dest quicq̄
Pater eiꝰ qui solꝰ domi remāseāt
ad monasteriū iuit ⁊ ibidē post a
liq̄t tempꝰ in senectute bona decess
sit. Soror aūt eius seculo nupta cū
in delicijs ⁊ diuicijs seculi peridita
retur: quadā vice fratres suos ad
mōasteriū visitatura accessit. Cū
q̄ venisset cū comitatu ⁊ apparatu
superbo: ille eā tamq̄ rethe dyaboli
ad aīas capiendas abhorruit nec
ad videndū eam exire aliq̄tenus
acquieuit. Videns illa q̄ nullus
fratꝝ suoꝝ sibi occurrēt: sed ab v
no eorū qui tunc portenariꝰ erat
stercus inuolutū diceret̄: tota i la
crimis resoluta. ⁊ si peccatrix sū in
q̄t pro talibꝰ xp̄s mortuꝰ est. Qui
a eīm peccatricē me sentio: idcirco
cōsiliū ⁊ colloquiū bonoꝝ requiro
Et si despicit frater meꝰ carnē me
am: ne despiciat seruꝰ dei animaꝫ
meā. Veniat ⁊ p̄cipiat ⁊ quicq̄d
p̄ceperit adimplebo. Hanc ḡ p̄mis
sionē tenēs exijt ad eā cum fratri
bꝰ suis. Et q̄ eā a viro separaē n̄
poterat: primo ei omnē mūdi glo
riam interdixit ⁊ formā mr̄is imi
tandā eidē indicēs eam dimisit. Il
la vero rediens: ita repente muta
ta est: vt in medio seculi vitaꝫ du
ceret heremiticā ⁊ ab omni seculo
prorsus se facēt alienaꝫ. Tandē p̄
cibꝰ multis virū suum vicit ⁊ ab
ipō absoluta mōnasteriū ītroiuit
¶ Infirmatus aliq̄n vir dei cū ex
tremū iam spm̄ trahere videret̄ in
excessu mētis sue añ tribunal dei
visus est p̄ntari. Affuit autē ⁊ sa
than ex aduerso: improbis eum
accusacōibꝰ pulsās. Vbi vero ille
oīa fuerat p̄secutꝰ ⁊ vir dei pro su
a fuit parte dicturꝰ: nichil territꝰ
aut turbatus ayt. Fateor. non sū
dignꝰ ego: nec p̄prijs possum me
ritis regnū obtinē celoꝝ. Ceteruꝫ
duplici iure illd obtinēs dn̄s me
us hēditate .s. patris ⁊ melto pas
sionis. altero ipē ɔtentus: alterū m̄
donat. Ex cuius dono iure illud m̄
vendicās non ɔfūdor. In hoc ver
bo cōcusus inimicus cōuentus ille
solutus ⁊ vir dei in se reuersus est
Tanta autē abstinētia laboē ⁊ vi
gilijs corpus suū attriuit vt g̃uis
sima ⁊ fere ɔtinua egritudine lāg
uens ɔuentū sequi vix posset.
Quadā vice dum grauissime īfir
maretur fratribꝰ pro eo instāter
orantibus aliq̄tulum cōualuisse
se sēsit. Congregatis autēꝫ fratri
bus dixit. Quid tenetis in serum
hominem. Fortiores estis ⁊ inua
luistis. Parcite queso parcite ⁊ si
nite me abire A multis āt ciuita
tibus vir dei in episcopum electꝰ
p̄cipue a ciuitate Januensi ⁊ ciui
tate Medyolanensi petentibus se
nec annuens nec improbe rennu
ens: dicebat se non esse suum sed
alioꝝ seruicio deputatū. Fratres

autem ex consilio viri dei sibi pro
uiderant et summi pontificis auto
ritate muniti erant: ne quis gau
dium suum ab eis tollere posset.
¶ Quodam tempore cum fratres
cartusienses visitasset et ipsi ab eo
in omnibus plurimum edificati
fuissent: vnum fuit quod predicti
loci priorem aliquantulum mouit sci
licet quod sella cui equitando inside
bat minus neglecta erat et parum
preferens paupertatem. Quod cum
dictus prior vni ex fratribus et il
le viro dei retulisset: non minus ip
se miratus qualis esset sella que
rebat. Nam a darauallе vsque ad
cartusiam venerat et tamen qualis
esset sella penitus ignorabat. ¶
Juxta lacum etiam Lausanensem
totius diei itinere pergens penitus
eum non vidit: aut se videri non
siuit. Cum enim sero facto de eo
dem lacu socij loquerentur: interro
gauit eos vbi nam lacus ille esset.
Quod illi audientes plurimum ad
mirati sunt. Vincebat sane in eo
sublimitatem nominis. humilitas
cordis: nec tantum poterat eum vni
uersus erigere mundus: quantum se
ipse deicere solus. Summus reputa
batur ab omnibus: infimum ipse se
reputans et quem sibi omnis ipse
se nemini preferebat. Denique sicut
ipse sepius fatebatur inter summos
quoque honores et fauores populorum in alte
rum sibi mutatus hominem videbatur
seque potius reputabat absentem
velut quoddam somnium suspica
tus. Vbi vero inter simpliciores fra
tres erat et amica semper licebat hu
militate frui: ibi se inuenisse gaude
bat et in propriam redisse personam.
Semper autem inueniebatur: aut
orans: aut legens: aut scribens: aut
meditans: aut fratres verbo edi
ficans. ¶ Quadam vice cum popu
lo predicaret et omnes verba eius
attente ac deuote susciperent: eius
animo quedam talis irrepsit tempta
tio. Vere nunc optime predicas et ab omni
bus libenter audis et sapiens ab omnibus re
puris. At vir dei de tali temptatione
pulsari se sentiens parum subsistit
et an procedet vel finem faceret cogitare
cepit. Statimque diuino confortatus aux
ilio: temptatori silenter respondit:
nec per te incepi: nec per te dimittam.
Sicque secutus predicationem vsque ad
finem prosecutus est. ¶ Monachus
quidam qui in seculo ribaldus fue
rat atque lusor: maligno stimula
tus spiritu ad seculum redire voluit.
Cum autem beatus Bernardus eum retine
re non posset: interrogauit eum
vnde victurus esset. Qui respondit. Ad
taxillos ludere scio et inde viuere po
tero. Et ille. Si tibi capitale commise
ro: vis singulis annis ad me redi
re et lucrum mecum diuidere. Quod il
le audiens gauisus est et libenter
se acturum promisit. Viginti er
go solidos ei dari precepit: et ille
cum illis abijt. Hoc autem facie
bat vir sanctus vt eum iterum
reuocare posset: sicut et postmo
dum factum est. Ille ergo abiens
totum perdidit et ad portam con
fusus redijt. Quo audito vir dei
ad eum letus exijt: extenditque gre
mium vt simul diuideret lucrum.

Cui ille Nichil patet lucratussum
sed etiaz capitali vestro nudatus
sum. Si vultis: pro capitali vestro
recipite me. Cui Bernardꝰ benig
ne rñdit. Si ita inq̃t est: melius ē
vt te hic recipiam q̃ simꝰ vtrũq̃
perdã. ¶ Quadã vice dũ beatus
Bernardus iumẽto insidens aliq̃
pergẽt: cuidã rustico sic se offerẽ
te de cordis instabilitate in orõne
cõquestus est. Quod ille audiẽs
mox eum despexit ⁊ in orõnibus
cor firmuz ⁊ stabile habere se dix
it. Volens aũt Bernardꝰ eum cõ
uincere ⁊ a sua temeitate coercere
dixit. Seq̃stra te paulisper a nob
⁊ tota qua poteris intentione ora
tione dominica inchoato. Quaz si
absq̃ aliqua cordis vagacõe fini
re poteris: iumentũ cui insideo tu
um procul dubio mox habebis.
Tu autem michi fide tua spõdeas
q̃ si aliud ibidẽ cogitaueris: hoc
michi aliquatenꝰ non celabis. Lẽ
tatur ille ⁊ tamq̃ iumentũ iam lu
cratuz se reputans audacter se ce
dit ⁊ seipsũ colligens orõnem do
minicã inchoauit. Vix orõnis im
pleuit dimidiũ Et ecce importuna
cogitatio de sella cordi suo se inge
rit vtrũ eã habere debeat cũ iumẽ
to. Qd ille aduertens concitus ad
Bernarduz rediit ⁊ quid in ipsa
oratione sollicite cogitauerit indi
cauit ⁊ de se vt prius temere non
presumpsit. ¶ Frater Robertus
eius clericus ⁊ scdm seculum ꝓpin
quꝰ in adolescentia sua quoꝝdaz
ꝑfuasionẽ deceptus: duniacum se
cõtulerat. Venerabilis autẽ pat

postq̃ aliq̃dia dissimulauit: cũ
dẽ statuit per epistolam reuocare
Quam cũ sub diuo dictaret ⁊ aliꝰ
monachꝰ eam suo more ꝯscribẽt
subito inopinatus imber erupit ⁊
is qui scribebat cartam cõplicare
voluit. Cui Bernardꝰ. Opus dei
est: scribere ne formides. Scripsit
ḡ eplam in medio imbre sine im
bre. Cũ enim vndiq̃ plueret: ibi
dem tamen molestiã imbris virtꝰ
expulit caritatis. ¶ Cuz quoddã
monasteriũ quod vir dei ꝯstruxe
rat occupasset: muscaꝝ incredibi
lis multitudo: ita vt omnibꝰ gra
uem molestiã generarent: ille dix
it. Ego excommunico eas Mane
aũt omnes pariter mortuas inue
nerunt. ¶ Cum a summo pontifi
ce Medyolanuz missus fuisset vt
ipsum cum ecclesia reconsiliaret ⁊
iam Papiam redisset: quidaz vx
orẽ suã demoniacã ad eũ adduxit.
Moxq̃ per os misere mulieris dy
abolus in cõtumelias eius proru
pit dicens. Nõ me de anicula mã
hic porriculos edens ⁊ brasicas de
uorans pelles. At vir dei ipsaz ad
ecclesiam beati Syri remisit. Betꝰ
autẽ Syrus hospiti suo deferre no
luit: nec eidẽ aliquid curacõis im
pẽdit. Sicq̃ iterũ ad beatũ Bernã
dũ adducta ē. Tũc dyabolus per
os eius garrire cepit ac dicere. Nõ
me expulit Syrulꝰ: nec eiciet Ber
nardus. Ad hec seruus dei respon
dit. Nec Syrus nec Bernardus te
eicit: ꝫ dñs Ihesus xp̃us Mox vt
ille orationẽ effudit spiritus neq̃
dixit. Qm̃ libent egrederer de hac

amicula grauiter molestatus i ea
Ruā libenter egrediter sed nō pos
sū: qr non vult magn⁹ dominus.
Cui sanct⁹. Et quis est magn⁹ do
min⁹. Cui ille. Jhesus nazarenus
Ad quem vir dei Vidisti ne vnq̄
eum. Quo rñdente Etiā. Ayt. Vbi
eum vidisti. Et ille. In gloria. Et
sanct⁹. Et tu in gloria fuisti. Quo
rñdente Vtiq̄. Et ayt Quō inde ex
isti. Et ille. Cū Lucifero multi ceci
dim⁹. Hec autē omnia lugubre p
os vetule omnib⁹ audiētib⁹ loq̄
bat. Dixitq̄ ei vir dei. Nunq̄d in il
lam gloriaz redire velles. At ille
miro modo cachinnās ayt Tarde
est. Tunc orante viro dei de muli
ere exiuit. Sed cū vir dei inde reces
sisset: dyabolus ipsā itecū inuasit
Vir aūt ei⁹ post sanctū accurrens
qd̄ acciderat indicauit Ille autem
collo ei⁹ alligari cartulā ɔtinentē
hec verba precepit. In noīe domi
ni nostri Jhesu xpristi precipio ti
bi demon ne hāc mulierem āmo
do ɔtingere presumas. Qd̄ cum fa
ctū fuisset: ad eam postea nō est
ausus accedere. Apd̄ Aquitani
am quedā mulier miseābilis eāt
que a quodā demone petulante ī
cubo vexabat. Sex em̄ annis abu
sus est ea ⁊ incredibili vexauit li
bidine. Adueniēte aūt illuc viro
dei demon mulieri ne ad eum acce
dat vehemēter minat: qr nil ei p
desse posset. Et recedente eo ipse q̄
eius fuerat amator: crudelissimus
fieret persecutor. At illa ad virū
dei secure accessit ⁊ que pateretur
cū multo gemitu enārauit. Cui il
le. Tolle hunc meū baculum ⁊ in
tuo lectulo pone ⁊ si quid agē po
test agat. Qd̄ cum fecisset ⁊ in lec
tulo suo recumberet: adest ille con
tinuo: sed nec ad ɔsuetū op⁹ nec
ad ipsum cubile presumit accedē
sed acerrime minat q̄ illo receden
te se de ea atrociter vīdicabit. Qd̄
cū illa Bernardo retulisset: ille po
pulū ɔuocauit ⁊ omnes cādelas ī
manu accēsas habere precepit de
monēq̄ cū vniuerso qui aderat ce
tu excōmunicauit: ac ne ad illam
vel aliam deinceps accessum habe
at interdixit. Sicq̄ illa a tali illusi
one penitus liberata est. Cū in
eadem prouincia vir sanct⁹ lega
tione fungeretur: vt ducem aqui
tanie ecclesie recōciliaret ⁊ ille mo
dis omnibus recōciliari renuēt:
vir dei ad altare celebraturus ac
cessit: ipso duce tamq̄ excōmuni
cato pre foribus p̄stolante. Cuz
autem pax dixit: corpus dn̄icum
super patenā ponit ⁊ secū tollit at
q̄ ignea facie ⁊ flāmeis oculis fo
ras egredit ⁊ verbis terribilibus
comitē aggreditur. Rogauim⁹ te
inq̄t spreuisti nos. Ecce ad te acces
sit filius virginis qui est domin⁹
ecclesie quam tu persequeris. Ad
est iudex tu⁹ in cuius nomine oē
genu curuatur. Adest iudex tuus ī
cuius manibus illa anima tua de
ueniet. Nunquid ⁊ ipsū sicut ser
uos eius ɔtemnes. Resiste ei si va
les. Statimq̄ dux totus irriguit ⁊
mēbris omnibus dissolutis ad pe
des ei⁹ p̄siliuit. Quem vir dei calce
pulsans surgere iubet ⁊ dei audiē

sententiam Ille autem tremebun
dus surrexit ⁊ quicq̄d vir sanctꝰ
p̄cipiebat ꝓtinꝰ adipleuit. ¶ Cū
regnū germanie pro quadā mag
na sedād a discordia seruus dei in
trasset: archiep̄s quidā quēdaꝫ
venerabilē dericū obuiā ei misit.
Cui dum dericꝰ se ei obuiā a suo
dn̄o missum fuisse diceret: vir dei
rn̄dit. Alius dn̄s misit te. Miratꝰ
ille se nō nisi a suo dn̄o archiepō
missum fuisse affirmabat. Ecōtra
seruꝰ xp̄i dicebat. Falleris fili fal
leris: maior dn̄s est q̄ misit te xp̄s
Qd dericus intelligēs ait. Putas
q̄ monachus velim fieri. Absit a
me: nō cogitaui nec ascendit sup
cor meū. Quid multa. In eodē iti
nē seculo valefecit ⁊ a viro dei ha
bitū suscepit. ¶ Cū quendā mili
tem valde nobilē ad ordinez rece
pisset ⁊ q̄dā tp̄e viꝝ dei seq̄ret ḡ
uissima cepit temptacōe pulsari.
Cū aūt eum quidā de fratribꝰ tā
tristem videret: causam tante tris
ticie req̄siuit. Cui ille rn̄dit. Scio
inquit scio q̄ nunq̄ amplius letꝰ
ero. Qd verbum cum dictus frat
ad seruū dei pertulisset: ille pro eo
attentius oāuit. Statimq̄ ille fra
ter qui tam tēptatus ⁊ tristis erat
tantū ceteris apparuit iocundior
⁊ hilarior: q̄tum prius ceteris tris
tior. Cū autem ei dictꝰ frater v̄bū
mesticie quod locutus fueāt ami
cabiliter improperaēt. Ille rn̄dit.
Et si dixi: nūq̄ amplius tristis ero.
Cū sanctus Malachias episcopꝰ
Ybernie cuiꝰ vitam plenā virtuti
bꝰ ipse descripsit ad xp̄m feliciter

migrasset ⁊ vir dei pro eo hostiaꝫ
salutarem offerret: gl̄am eiꝰ dn̄o
reuelante cognouit ⁊ eo inspiran
te post cōmunionez formā orōnis
mutauit leta voce sic dicēs. Deꝰ q̄
beatum malachiā sanctorū tuorū
meritis coequasti tribue q̄sumus
vt qui p̄ciose mortis eiꝰ festa agi
mꝰ vite q̄ imitemur exēpla. Cui
dū cantor q̄ erraret innueret: ait
Non erro s̄ noui quod dico. Deinde
ascendēs sacra eiꝰ vestigia oscu
latur. ¶ Cū instāte quadragesiā
a multis fuisset tironibꝰ visitatꝰ
rogauit eos vt in illis saltē sacris
diebus a suis vanitatibꝰ ⁊ lasciui
is abstinerent. Quibꝰ nullo mo
do acquiescentibꝰ iussit eis propi
nari vinum dicens. Bibite poculū
animarū. Quo hausto subito mu
tati recedunt ⁊ qui modicum tem
pus denegauerūt totum tempus
vite sue deo dederūt. ¶ Tandē bea
tꝰ pater Bernardꝰ morti feliciter
appropinquans ait fratribꝰ suis.
Tria vobis obseruāda relinquo
que in stadio presentis vite quo
cucurri me mēmi vibꝰ obs̄uasse.
Nemini scandalū facē volui ⁊ si
aliquando incidi: sedaui vt potui
Minus sēper sensui meo q̄ alte
rius credidi. Lesus: de ledente nun
q̄ vindictam expetij. Ecce caritatē
humilitatem ⁊ patientiam vobis
relinquo. Deniq̄ postq̄ multa mi
racula perpetrasset ⁊ centum sex
aginta monasteria construxisset
multosq̄ libros ⁊ tractatus com
pilasset consūmatis vite sue die
bus circiter ānos. 63. Anno dn̄i

millesimo centesimo quinquage
simo tercio. inter filiorum manus
obdormiuit in domino. Post obi
tum vero ipsius multis gloriam
manifestauit. Cuidam enim ab
bati in quodam monasterio ap
paruit et vt ipsum sequeretur am
monuit Qui cum sequeretur dixit
ei vir dei. Ecce ad montem Libani
venimus et tu hic manere debes.
Ego autem illuc ascendam. Inter
rogatus ab eo ad quid vellet as
cendere. discere inquit volo. Mira
tus ille. Quid inquit vis discere pr̄
cui nullum hodie in scientia credi
mus esse similē. Et ille Nulla hic sci
entia. nulla veri cognitio. sursum
scie plenitudo. sursū verā noticia ve
ra noticia veritatis. Et in hoc verbo
disparuit. Ille autem diē notauit
et tunc virum dei Bernardū de cor
pore migrasse inuenit. Multa aūt
alia et pene innumerabilia miracu
la per seruum suum deus operatus
est qui quotidie mirabilis claret
et gloriosus in secula benedictus.

De ethimologizacōne nomine sancti Thimothei.

Timotheus q̄i timorē tenens
Vel a timore et theos qd est
deus quasi timor dei.

De sancto Timotheo.

Timotheus a prefecto vrbis
Rome dum grauiter tor
queretur et calce viua eius
plage aspergerent. et ipse in hijs
gratias ageret: duo angeli sibi as
citerunt dicentes Erige caput in ce
lis et vide. Aspiciensq; vidit celos
apertos et ihesum coronam gēma
tam tenentē et dicentem sibi. Hāc
de manu mea accipies. Quod qui
dam vir nomine Appollinaris vi
dens: baptizari se fecit. Quapropter
preses iussit ambos in confessi
one domini perseuerantes: decol
lari.

De ethimologizacōne nominis sancti Simphoriani mā
tiris.

Simphorianus a simphonia
dicitur. Fuit enim sicut vas
musicum emittēs armoniam vir
tutum. In quo tanq̄ in vase tria
fuerunt. Naz sicut dicit Auerrois
sonatiuum debet esse durum ad
resistendum. Lene ad continen
dum. Latum ad implendum. Sic
et Simphorianus tanq̄ vas musi
cum. Durus enim fuit per austeri
tatez Lenis alijs per māsuetudinē
Latus omnibus per caritatis am
plitudinem.

De sancto Simphoriano mātire.

Simphorianus i Augustu
dunensi vrbe ortus dum
adhuc adolescens esset:
tanta morum grauitate pollebat
q̄ seniorum vitam anticipare vi
deretur. Cum igitur pagani festū
veneris celebrarent. et statuam
ante Eradium prefectum prefer
rent Simphorianus affuit et nolēs
eam adorare diu ceditur et carceri
mancipatur. Et cum eductus de
carcere ad sacrificium cogeretur et
multa ei donaria promitterentur:
dixit. Dominus noster vt nouit
remunerare merita: ita etiam no
uit punire peccata. Vitam quam
xpristo soluituri sumus ex debito